

Магістр 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ "КРЕДИТНИЙ РИЗИК"

Анотація. Для проведення об'єктивного аналізу змісту наявних підходів до визначення поняття "кредитний ризик" застосовано методику контент-аналізу, що дозволило вдосконалити визначення поняття "кредитний ризик".

Аннотация. Для проведения объективного анализа содержания существующих подходов к определению понятия "кредитный риск" применена методика контент-анализа, что позволило усовершенствовать определение понятия "кредитный риск".

Annotation. To conduct an objective analysis of the content of the existing approaches to the definition of "credit risk" the method of content analysis, allowing to improve the definition of "credit risk" is used.

Ключові слова: кредит, кредитний ризик, контент-аналіз.

На сьогодні існує багато схожих визначень поняття "кредитний ризик", але, на думку автора, жодна з проаналізованих дефініцій не відображає повною мірою сутність цього поняття. Тому для вдосконалення поняття "кредитний ризик" застосовано методи морфологічного та контент-аналізу. Використання двох методів дозволить сформулювати дві дефініції, що будуть побудовані за різними принципами, та з них обрати таку, що найбільше відповідає сутності поняття.

Контент-аналіз – це систематична процедура, метою якої є об'єктивний аналіз змісту будь-якого тексту. Контент-аналізом називають метод збору кількісних даних про досліджувані явища чи процеси, що містяться в документах.

До сьогодні контент-аналіз сформувався як міждисциплінарна методика, яка існує в декількох десятках варіантів. У її рамках об'єднуються уявлення з галузі політології, психології, соціології та математики. Контент-аналіз зазвичай застосовується за наявності великого за обсягом і несистематизованого текстового матеріалу, коли безпосереднє використання останнього ускладнене [1].

Ця методика є особливо корисною в тих випадках, коли категорії, важливі для цілей дослідження, характеризуються певною частотою появи в досліджуваних документах, а також тоді, коли велике значення для досліджуваної проблеми має власне мова джерела інформації, яке вивчається, його специфічні характеристики. Отже, з метою уточнення поняття "кредитний ризик" використаємо метод контент-аналізу [1].

Для дослідження використаємо визначення поняття "кредитний ризик", що були запропоновані іншими авторами (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення поняття "кредитний ризик"

Автор 1	Визначення 2	Джерело 3
Положення НБУ "Про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків"	Це ризик невиконання позичальником (контрагентом банку) зобов'язань за кредитними операціями (тобто ризик того, що сплата позичальником відсотків і основного боргу за кредитними операціями проводиться з відхиленнями від умов кредитної угоди або взагалі не проводиться)	[2]
Наказ МФУ "Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку"	Це ймовірність втрат однієї зі сторін-укладачів контракту про придбання фінансового інструменту внаслідок невиконання зобов'язання іншою стороною	[3]
Методичні вказівки НБУ з інспектування банків "Система оцінки ризиків"	Це наявний або потенційний ризик для надходжень та капіталу, який виникає через неспроможність сторони, що взяла на себе зобов'язання, виконати умови будь-якої фінансової угоди із банком (його підрозділом) або в інший спосіб виконати взяті на себе зобов'язання	[2]

Закінчення табл. 1

1	2	3
---	---	---

© Єрмаченко С. В., 2013

Методичні вказівки	Це ризик того, що член або учасник платіжної системи не зможе	[2]
--------------------	---	-----

Правління НБУ з інспектування банків "Система оцінки ризиків"	повністю виконати свої фінансові зобов'язання в цей час або в інший час у майбутньому	
І. Балабанов	Це небезпека несплати боржником основного боргу і процентів, що належать кредитору	[4]
І. Балабанов, С. Тарачева	Це можливості отримання збитків внаслідок неповернення основної суми, наданої в кредит, та процентів за нею	[4]
D. Lewandovski	Це ситуація, в якій контрагент операції (банк, клієнт) не може чи не хоче виконати зобов'язання, що виникли в момент укладання фінансової угоди	[5]
M. Wakulinski	Це брак впевненості щодо вчасного і повного повернення коштів контрагентом банку	[5]
О. Заруцька	Це наявний або потенційний ризик для надходження і капіталу, який виникає через неспроможність сторони, що взяла на себе зобов'язання, виконати умови будь-якої фінансової угоди з банком або в інший спосіб виконати взяті на себе зобов'язання	[4]
Л. Слобода	Це рівень потенційних втрат банків, які зумовлені негативною дією низки чинників кредитних ризиків	[3]
С. Івлєв	Це максимально можливі збитки за кредитним портфелем для заданої довічної імовірності. Це імовірність виникнення кризового стану контрагента протягом дії зобов'язання, що призводить до неповернення боргу наприкінці терміну	[5]
Ю. Потійко	Це ризик, пов'язаний із можливим невиконанням позичальником своїх зобов'язань	[5]
О. Пернарівський	Це міра (ступінь) невизначеності щодо виникнення небажаних подій при здійсненні фінансових угод, сутність яких полягає в тому, що контрагент банку не зможе виконати взятих на себе за угодою зобов'язань і при цьому не вдасться скористатися забезпеченням повернення позичених коштів	[5]
М. Савлук	Це імовірність фінансових втрат унаслідок невиконання позичальниками своїх зобов'язань	[6]
Л. Слобода	Це ймовірність повної/часткової втрати банком суми виданого кредиту та/чи процентів за користування ним або можливість отримання доходу на вкладений капітал унаслідок впливу чинників зовнішнього та внутрішнього щодо банку походження, що зумовлюють виникнення цих наслідків	[4]
І. Бернар, Ж. Коллі	Це непередбачувані обставини, які можуть виникнути до кінця погашення позики	[4]
О. Лаврушин, Н. Валенцева	Це ризик невиконання кредитних зобов'язань перед кредитною організацією третьою стороною	[4]
Є. Кондратюк	Це ризик того, що фінансові зобов'язання не будуть виконані клієнтами повною мірою і вчасно, як описано в контракті, в результаті чого можуть з'явитися фінансові втрати для банку	[5]
Р. Тиркало	Це ризик, пов'язаний з можливістю невиконання позичальником своїх фінансових зобов'язань, тобто з небезпекою втрати банком основної суми позики і процентів за нею	[4]
О. Петрук	Це ймовірність несплати позичальником основного боргу та відсотків, які підлягають сплаті за користування кредитом у терміни, визначені у кредитному договорі	[4]
М. Ковбасюк	Це ймовірність того, що вартість частини активів банку, особливо кредитів, зменшиться або впаде до нуля	[5]
Л. Примостка	Це невизначеність щодо повного та своєчасного виконання позичальником своїх зобов'язань згідно з умовами кредитної угоди. Кредитний ризик характеризує економічні відносини, що виникають між двома контрагентами – кредитором і позичальником – з приводу перерозподілу фінансових активів	[5]
О. Войтенко	Це ймовірність фінансових втрат унаслідок неповернення (несвоєчасного повернення) кредитором основного боргу та несплати процентів за наданий кредит	[4]
Руда О. Л.	Це ймовірність банком часткової або повної втрати суми кредиту та процентів за користування кредитом або отримання доходу на вкладений капітал внаслідок впливу чинників зовнішнього та внутрішнього походження	[6]
А. Єпіфанов, Н. Маслак, І. Сало	Це ймовірність недоотримання прибутку банку або навіть втрати частини капіталу в результаті неспроможності позичальника виплатити й обслуговувати борг	[6]

Результати застосування контент-аналізу подано в табл. 2.

Таблиця 2

Результати здійснення контент-аналізу для визначення поняття "кредитний ризик"

Складові компоненти визначення поняття "кредитний ризик"	Навантаження
ризик (ситуація, імовірність, можливість, небезпека)	5,707
сума боргу (основний борг, відсотки, фінансові зобов'язання)	4,892

невиконання зобов'язань (неповернення боргу)	3,918
позичальник (боржник, контрагент)	3,252
втрати (недоотримання, неотримання)	3,162
кредитний договір (фінансова угода, умови)	1,518
банк (кредитор)	1,159
виконання зобов'язань (погашення, сплата)	1,072
своєчасно та повною мірою (вчасно, термін, повне)	0,818
кошти банку (активи, капітал, прибуток)	0,78

Таким чином, результати проведеного контент-аналізу дозволили вдосконалити дефініцію "кредитний ризик" – це можливість неотримання кредитором основного боргу або відсотків за ним у строки та в обсязі, що передбачені умовами кредитного договору, внаслідок невиконання позичальником взятих на себе зобов'язань.

Це визначення є науково обґрунтованим, системно узагальненим, адже побудоване на базі контент-аналізу термінів, запропонованих багатьма вченими, що досліджували поняття кредитного ризику.

Наук. керівн. Колодізев О. М.

Література: 1. Мангейм Дж. Политология. Методы исследования / Дж. Мангейм, Р. К. Рич [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.politlogia.narod.ru/m/MANGEIM/Mr_09.htm. 2. Офіційний сайт НБУ. – Режим доступу : www.bank.gov.ua. 3. Професійна юридична система [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/>. 4. Энциклопедия MaBiCo: Кредитные риски [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [www http://lib.mabico.ru/](http://lib.mabico.ru/). 5. Колесніченко В. Ф. Економічна сутність та характер прояву ризиків в банківській діяльності / В. Ф. Колесніченко, О. І. Омельченко // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 8. – С. 29–32. 6. Кириченко О. А. Управління ризиками у сфері банківського споживчого кредитування / О. А. Кириченко, Л. Патеркіна // Банківська справа. – 2010. – № 6. – С. 15–27.